

Livet i Danmark III 1943 – 1945

Advarsel:

Husk lige; bogen er skrevet af –

korrektur er læst af –

grafisk opsætning af –

87 årig – inhabil modstandsmand

Livet i Danmark; III. 1943 – 1945;

ISBN: 978-87-991636-3-2

Copyright ©: Aage Staffe og Forlaget Ådalen

Udgivet af:

Forlaget Ådalen

Søsvinget 18

8250 Egå

www.forlagetaadalen.dk

Tlf. 40 14 47 91

Email: bogpartisanen@aage-staffe.dk Fotos – Lay out: Aage Staffe.

Forfatterens hjemmeside: www.aage-staffe.dk

På den kan du finde bøgerne som PDF filer.

Disse kan frit bruges i undervisningsøjemed; husk kildeangivelse.

Kommercielt brug er ikke tilladt.

Medforfatter til www.befrielsen.dk

E; mail: bogpartisanen@aage-staffe.dk

Her finder du bøgerne som PDF filer.

Kopiering kun tilladt i undervisningsøjemed med kildehenvisning.

Medforfatter til www.befrielsen.dk

Af samme forfatter

En smeddreng går til modstand.

Åndssvag? tilladt? Hvordan?

Livet i Danmark I – II – III

Vagabond i Europas ruiner; ung af alder – gammel af sind

Isvintre før og nu

Rejser bag Jerntæppet i De Kolde Krigs første år

1985 Indtryk Bangladesh 2012

1996 Indtryk Burma Myanmar 2012

Fred – Terror – Krig

Tyskland – Europa 1914 – 33 – 39

Besættelsestidens historie I - 6.

Bind 1: Besættelsestidens historie I.

Bind 2: Besættelsestidens historie II. 1940 – 42

Bind 3: Besættelsestidens historie III . 1943 – 44

Bind 4: Besættelsestidens historie IV. 1944 – 45

Bind 5: Besættelsestidens historie V. Krigens sidste dage.

Bind 6: Besættelsestidens historie VI. Krigen efter krigen.

Bind 7: Gentager historien sig. Fred og sikkerhed.

Bind 8: Ikke -Vold; Civil Ulydighed; Mål - Midler - Metoder – Reaktioner.

For enkelte illustrationer har det været umuligt at finde frem til den rette ophavretsindehaver.

Såfremt jeg på denne måde har krænket ophavsretten, er det sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav vil selvfølgelig blive honoreret, som havde jeg indhentet tilladelse i forvejen.

Billeder og illustrationer er stillet til rådighed af:

Københavns Bymuseum, Randers Byarkiv,

Nakskov Lokalhistoriske Arkiv,

Arbejderbevægelsens Billedarkiv (ABBA),

Brande Museum, Nationalmuseet,

Tidsskriftet Håndslag, Arbeitermuseum Berlin,

Berlins Tekniske Museum, Danmarks Tekniske Museum,

Frihedsmuseet, Politiets Museum Kbh., Arbejds- og fabrikstilsynet,

Murersvendenes Aktieselskab, Polakkasernen i Rødby

Arla Foods.

Indhold

Indhold	4-7	Nedstyrtede allierede flyveres skæbne	37
		Dansk politi	38
Kapitel 1	8	Stikkere	38
Folkestrejkerne 1943	8	Tysk Politi – Gestapo og SS	39
Årsager til Folkestrejkerne	8	Samarbejdspolitik	41
Danske holdninger	8	Moral? Etik? Sund fornuft?	41
Valgpropaganda	10	Holdninger – handlinger –	44
Augustoprøret oplevet i en hospitalsseng	11		
Vurderinger før- og efter kapitulationen	12	Kapitel 3	47
Subjektiv vurdering af faktorer:	13	Jødeforfølgelserne	47
Krigslykken vendte	14	Endlösung – Vernichtung	47
Tyske straffe	15	En ferietur med konsekvenser	52
August - oprøret 1943	16	Dora Thing i Øresunds iskolde vand	55
Undtagelsestilstand – Bekanntmachung	19	En mors angst – min søster fortæller	61
Strejkerne var spontane	22	Danskeres holdninger og indsats	64
Regeringen og en afskedsansøgning	23	Den enes nød - død, den andens brød	64
Samarbejdspolitikere blev smidt på porten	23		
Omkostninger:	23	Kapitel 4	67
Horserødlejren	27	Foråret 1944	67
		Krigen skærpes	67
Kapitel 2	29	Det danske folk gør oprør	67
Forbindelser til den frie verden	29	Tysk nazistisk terror	68
Modstandskampens behov	29	Modstandens pris – øje for øje	68
SOE: Special Operations Executive	29	Bøder	69
Tyske pejlinger–støjsendere	30	Mord – ødelæggelse af byer.	69
Tysk/dansk politi – stikkere	30	Clearingmord	70
Faldskærmsagenter – kaniner	32	Gadenedskydninger	71
Modtagepladser – teknik – transport	33	Terrorsprængninger	71
Indflyvning	34	Nogle årsager til folkestrejkerne	73
Katastrofer	34	Chang	76
Transport og fordeling	34	Følelser – moralske skrupler	80
Søværts forsyninger	35	Folkestrejkeres pris?	81
Illegal trafik til og fra Sverige	36		

Indhold

Kapitel 5	83	Periodiske sabotagestop	121
Folkestrejkerne 1944	83	Gadenedskydninger.	121
Stilhed før stormen	83	Terrorsprængninger	122
Mummespil	84	Gidseltagning; trussel om henrettelser	122
Belejringstilstand	86	Desperation – hensynsløshed – kaos	122
Hvem var involveret? Hvorfor? Hvordan?	89	Bevæbnede danske i tysk tjeneste	122
Hvad afslørede Folkestrejken	90	Terrorsprængning af sabotørers logier	126
August 1944 opstanden i Warszawa	90	Kommunale vagtværn – selvtægt	127
Var nøglen til sejr solidaritet?	94	Sabotagens nålestik koordineres	129
		Likvideringer	129
Kapitel 6	95		
Fritid – Forlystelser	95	Kapitel 9	131
Idræt på trods af krigshandlinger	96	Hvem skød Lille Svend?	131
Biografer	96	Lille Svends plan – hans svendestykke	132
Teatre	98	Til sarte sjæle og klynkende enker:	134
Revy	98	Aktionsforløbet; set igennem mine briller	134
Koncerter	100	Ekspedition af vagtstue;	135
Baller - foreningsliv	100	En ubehagelig rapport	137
Restaurationsliv – selskabelighed	103	Patriot faldet:	138
		Efterrationalisering	139
Kapitel 7	105	Øjenvidneforklaringers troværdighed?	142
Folkesundhed 1940 – 45	105	Aktioner med militært præg–	
Overbefolkning	106	magtede Bopa ikke	146
1908 Alberti – skandalen	107		
Bolignød – husvildebarakker	107	Kapitel 10	147
Følgesygdomme	109	Always i Boyesgade	147
Ernæring	112	Klar til aktion	148
Husmødres problemer;	112	Brøndbyøster	149
Maledede man Fanden på væggen?	114	21. marts 1945 – vi er klar igen	154
		R.A.F. bomber Shellhuset	154
Kapitel 8	115	26. marts endelig ryger Always;	159
Krigen skærpes	115	Efterveer fra Always	163
Periodisk henrettelsesstop	121		

Indhold

Kapitel 11	165	Nazistisk renovation; aflivningsmetoder	204
1945; Krigens sidste dage;	165	Rationaliserede produktionsmetoder	204
Krigen løb løbsk	165	Der er forskel på –også på fanger	208
Februar - Hipoerne gives fri – pløk dem	167	Appeller	210
Ole og Mikkel åbner ballet	167	Tysk disciplin – Kapoer – overfanger	211
Vanløse – Linje 13's endestation	168	Mad	211
Vigerslev Alle	168	Røde Kors pakker	212
Utterslev Mose	169	Arbejde	213
Islev Station	169	Vagtmandskabets fritidssysler	214
Bjarne Hansen kaldet Louis,	170	Dansk svensk redningsaktion	215
		De hvide busser	215
Kapitel 12	179	På vej til friheden	217
4. maj; Befrielse; Kapitulation	179		
5. maj sejrens dag?	181	Kapitel 14	219
Befrielsesrus	181	På flugt i et ragnarok	219
Anskuelighedsundervisning	184	Civile tyskere og KZ-fangers flugt	219
Arrestationer	188	Civilbefolkning i den militære strategi	219
Festivitas – parader	191	Flugtveje	223
Paradedukke? – Vendekåbe?	192	Rollerne var byttet om	224
Regeringens æresgæst	196	Lovlig krigshandling	227
Retsopgøret trækker ud–stormøder– gejl	198	En humanist på vildspor – hadets pris	227
		Skibskatastrofer	227
Kapitel 13	199	Danmarks eftermæle	228
Dødslejre	199	Krisehjælp	233
De hvide busser	199	Flygtninge i Sudetenland og i Danmark	235
Nazisters markedsanalyse	199	Moralsk analyse	235
Produktionsapparat- kapacitet	199	Tyske flygtninge i en efterkrigstid	236
Lejrene indrettedes efter formål	200		
Fremskaffelse af råvarer (fanger)	200	Kapitel 15	237
Lagerindretning – ghettoer	201	Hverdag 1945; Smededreng igen;	237
Transporten skulle organiseres	202	Illegal igen – hjemløs; igen	239
Fangetransporter i almindelighed	203	Autoriseret kattefænger	239
Visitering – sortering af mennesker	204	Sommerferien står for døren	240

Indhold

Hjem igen	242	Ofre for den skæve våbenfordeling	281
Jantelov – Ydmygelsernes parade	243	Den lille Generalstabs mord	283
Unge, vi røvrender jer	243	Hjalfsagen i de glade tresser	284
Drag dine sko af; det er et helligt sted	245	Domstolenes tilsidesættelse af love	287
		Landsforræder – frihedskæmper	287
Kapitel 16	247	Domstoles tilsidesættelse af sandheden	291
Besættelsestidens eftermæle	247	Hjalfsagens efterspil?	292
Modstandskampens betydning	248	Magthavernes metoder i andedammen	292
Glorificeringens – fase	249	Politikersnak – Pølsesnak	292
Sandhedens virkelighed?	249	Likvidering af pioner	294
Glorificeringens virkninger?	253	Mishandling af fange – omsorgssvigt?	295
Grundlaget for retsopgøret	253	Hævn? Likvidering?	295
Eksempler på retskrænkelser	253		
Tyskerpiger – feltmadrasser	254	Kapitel 18	301
Dødsstraf	255	Stikordsregister	302-306
Befrielsesregeringen	255	Personer	307-315
Et valg i popularitetens fodspor	255	Organisationer – steder	316-323
De lukkede arkiver	257	Litteraturliste	324-325
Den kolde Krig kom i kuvøsen	258		
Eksperters prostitution?	259		
Nymodens historieskrivning	260		
Kapitel 17	265		
Politikeres forrædderi			
mod modstandsbevægelsen;	265		
Den skæve Våbenfordeling	265		
Hjalfsagens forløb	266		
Modstandsbevægelsens finansiering	270		
Brandts Jammersminde	276		
I krig uden våben – krudt og kugler.	277		
Brigadens landsætning	276		
Kronborg	279		
Nivå	279		

Kapitel 1

Folkestrejkerne 1943

Årsager til Folkestrejkerne

Ikke én, men mange faktorer fik som en kædereaktion indflydelse på det stemningsskifte, der på få måneder fandt sted i året 1943 i den danske befolkning.

Senere statsminister Hans, Hedtoft Hansen udtalte omkring nytår 1941 i den socialdemokratiske hovedbestyrelse:

«Er der ingen grænse, hvor vi siger stop og nej? Kan vi over for vort parti, over for landets befolkning, over for vore nordiske brødrefolk, over for vor egen samvittighed og historien blive ved med eftergivenhed?

Kan vor bevægelse og landets befolkning forstå alt dette uden at tage skade på deres sjæl? Er ikke denne principløse eftergivenhed en håbløs taktik, som blot fremmer den indre opløsning og det indre moralske sammenbrud – som er den æresløse selvopgivelses uundgåelige konsekvens.»

Udtalelsen faldt ikke i god jord, Hedtoft blev banket på plads og blev den lydige og tro partisoldat – men udtalelsen beskriver udmærket de tanker, danskeren gjorde sig og begrunder, hvorfor danskeren gik fra passivitet til aktivt at yde sit mod okkupanterne.

Fortolkningerne af hændelserne fra marts til august 1943 er mange og ret så forskellige.

Danske holdninger

23.03; 1943: Rigsdagsvalg = Folketingsvalg i dag;

05.05: Kommunalvalg; kommunisterne opstiller «illegale lister»

og får overalt overraskende stor tilslutning, størst med 19 % af stemmerne i Nakskov.

Da disse to valg af historikere og andre er blevet og stadig fortolkes med ret så varierende og modstridende udsagn bringes her nogle hovedpunkter.

Det bliver derefter op til dig at finde din personlige vurdering og fortolkning.

Nogle endnu ubesvarede spørgsmål

Valgperioden var udløbet, og valgene skulle derfor foretages i henhold til eksisterende valglove, men var det frie Danmarks love gældende, som besat lydstat?

Rigsbefuldmægtigede, dr. Werner Best beder i skrivelse til Auswärtiges Amt om, og får tilladelse til at gennemføre Rigsdagsvalget.

I det følgende refereres til dokument af

Hauptmann R. Daub Feldpostnr.:

17 632 H Qu. Af d. 2.4.43. stilet til Oberst von Wedel, Oberkommando der Wehrmacht, Bendlerstrasse 13/15, Berlin. (Best. 1)

afskrift oversat i uddrag:

«Hans (Best) synspunkt er, at folkeafstemningen uden tvivl vil gå over i historien som en bekræftelse på samlingspartiernes resultater. Valgresultatet vil bekræfte den stærkt tyskvenlige regering og en række af dens medarbejderes succes.»

.....Dr. Best har som formål, at få bevis på det danske folks tilslutning til samarbejdspolitikken, dermed kunne han bedst fortsætte og sikre dansk industris og landbrugs leverancer til Tyskland og bevare en smuldrende popularitet i førerhovedkvarteret.

.....Dr. Best har nu fået sin politik berigtiget, idet Danmark i dag har leveret 100.000 t. flæsk til Tyskland, lige så meget smør og fedtvarer (meget nær den tyske befolkning behov for en måned), og at det også i fremtiden gælder om at sikre disse enorme leveringer. Frem for alt må hele vor politik overfor danskerne være indrettet herpå.“

Samarbejdspartierne formål var udover de traditionelle, indflydelse – magt, ønsket om og håbet på en folkelig opbakning bag samarbejdet med tyskerne.

Hvis DNSAP (nazisterne) ikke gik frem, kunne det tolkes som et uigenkaldeligt – nej – farvel til nazismen og en bekræftelse på, at vælgerne sluttede op om vort parlamentariske og demokratiske system.»

Valgpropaganda

De «lovlige» partier valgte nationalistisk bragesnak med sang og blafrende Dannebrog som baggrund.

De var dygtige og på trods af, at de førte en tvetunget tale gjorde propagandaen indtryk.

Danskeren gik til valgurnerne under sloganet:

STEM DANSK. Hvad det så end kunne være.

Christmas Møller, som var flygtet til England, opfordrer fra London til at stemme på de gamle partier.

Modstandsbevægelsen opfordrer til at stemme blankt.

Her anes en splittelse; sandsynligvis med baggrund i de forhold som rådede i et besat og underkuet land.

Et frit valg i et frit land havde sandsynligvis afdækket mudderpølene og dermed forårsaget et ganske andet forløb. Stemmedeltagelsen var rekordhøj: 91 %; men befolkningen fulgte ikke modstandsbevægelsen.

Kun 20.000 stemte blankt.

Hvorledes kan/skal afstemningen tolkes?

Ingen tvivl, hos samarbejdspolitikere. Ingen tvivl hos Best:

Valgresultatet var belønning for et godt samarbejde.

(Best 1) «Det danske nationalsocialistiske partis ringe resultat har næppe overrasket nogen, da den danske partifører i de sidste år har ført en overordentlig slet personalepolitik og trods åbenbare begunstigelser ikke har formået at forklare tyske holdninger og hensigter og dermed vinde en større tilhængerskare.»

Kommentar:

Hermed gik det tyske terrorregime fri, skylden var partifører Fritz Clausens. Denne mistede yderligere tysk økonomisk støtte og måtte forlægge førerhovedkvarteret fra København til sin landbesiddelse for at reorganisere partiet.

Afslørede valget folkets opbakning omkring den førte samarbejdspolitik?

Gik danskerne ind for fortsat samarbejde med besættelsesmagten?

Gik danskerne entydigt ind for demokratiet, og/eller var det et tordnende nej til nazisterne?

Kan den manglende tilslutning til modstandsbevægelsens opfordring tolkes som mangel på eller misforstået fædrelandskærlighed?

Eller hvad kan det nytte holdningen?

Spørgsmålene står åbne til din personlige vurdering.

Augustoprøret oplevet i en hospitalsseng

Sidst i august bliver jeg i løbet af få timer så syg, at jeg nærmest hjælpeløs hjælpes hjem af to af mine lærekammerater. Jeg bliver hasteindlagt og tilbringer de næste måneder i en hospitalsseng.

Derfor hviler den følgende fremstilling hovedsagelig på egne vurderinger og på oplysninger fra bogen *Myte og Sandhed* i besættelseshistorien af Aage Trommer, da jeg fornemmer, at han er nærmest virkeligheden, dvs. den, der bedst skelner mellem skidt og kanel, eller rettere forbigår efterkrigstidens skønmalerier og efterrationaliseringer.

Lungebetændelse – polio i 1943

Temmelig hjælpeløs bliver jeg nødtørftigt vasket og lagt i seng. Mor er ikke i tvivl, hun ringer efter dr. Solow, vor russiske – jødiske læge, og kort tid efter er han på pletten.

De skjuler ikke deres bekymring, og snart efter bæres jeg ned i en ambulance, og det går mod Blegdamshospitalet. Dette hospital adskilte sig fra andre hospitaler ved at have epidemiafdelinger, det vil sige afdelinger, som var isolerede for at hindre farlige sygdomme i at smitte. Jeg var mistænkt for at have polio, børnelammelse. Dengang en frygtelig og dødsensfarlig sygdom, hvis ikke man døde af den, kunne man blive invalideret i uhyggelig grad.

I uger ligger jeg lammet af feber, og en nat lyder drøn på drøn; sygeplejerskerne travler uroligt rundt; situationen ude i byen må være katastrofal. Hvad sker? Rygterne svirrer, men jeg er simpelthen for udmattet til at sanse noget.

En sygeplejerske kommer ind.

Klokken er fem morgen, hun rejser mig op i sengen, støtter mig med puder og peger mod et vindue; der står min mor, Else. (Besøgende kom ikke ind, så længe man lå i isolation).

Hvad ville hun? Hvorfor kører hun tværs gennem København på cykel midt om natten, medens bombers hule drøn og skyderi fra alle vinkler står om ørerne på folk?

Hun var kørt derud for at være sikker på, at hendes barn ikke deltog i krigshandlingerne. For at være helt sikker bad hun om en samtale med lægen for afdelingen og gjorde det klart for ham, at han skulle holde mig inde, til der igen var ro i København.

Han havde intet besvær med at holde sit løfte, jeg var hjælpeløs.

Det tog over en måned efter dette sygeleje at komme til kræfter igen. Det var lungebetændelse; som dengang betød to måneders sygdom – i vore dage takket været penicillin højst en uge, men dengang en livsfarlig sygdom.

Vurderinger fremført før- og efter kapitulationen

Verdenskrigen var stormagternes krig ikke vor. Vi er neutrale. Vi er de små, vi kan kun se til. Vi skal vælge de billigste løsninger.

Der er vel også noget godt ved nazismen – de er effektive – de får resultater – lad os dog samarbejde og få det bedste mulige ud af det. Det nytter ikke, var danskeres slogan.

Men nu var tyskerne trængt på alle frontafsnit, man kunne se lys forude, og danskerne var dødsens trætte af de tyske overgreb, man ville gerne give igen af et godt hjerte.

Danskeren så nu muligheden for at skifte hest i vadestedet. Denne påstand har den slet skjulte nedgøring af danskere, at han er en ego-centreret kujon, der kun handler til egen fordel. (Påstanden kan først få gyldighed efter tyskernes knusende nederlag ved Stalingrad, da alle kunne se, at tyskerne ville tabe krigen.

Denne vurdering ser bort fra, at man måske havde haft en vis tillid til vore regeringer. Danskeren havde hidtil gjort noget, men været i tvivl om det lidet, han kunne gøre overhovedet havde virkning mod den knusende overmagt. Vi var påvirket af danske regeringers politik før krigen. Folket i al bred almindelighed havde opsparet en harme, et had om man vil, til tyskerne og til samarbejdsfolkernes sniksnak og æresløse underkastelse.

Danskeren var kommet til et punkt, en grænseværdi om man vil.

Hvis han ville bevare vort demokrati på godt og ondt, sin selvrespekt, måtte han markere sine holdninger, gøre noget og betale prisen. Danskeren var blevet undertrykt og hundset med af de rablende, gale tyskere og deres terrorkorps, de danske håndlangere i Schalburgkorpset, så de var blevet tindrende gale og fulde af had:

Nu skulle der betales tilbage.

Min personlige opfattelse: Den danske folkesjæl

Danskeren er i bund og grund et yderst fredeligt menneske, der vil gå meget langt for at bevare freden og hyggen.

Han forsøger i videst mulige omfang at blande sig uden om; han er konfliktsky. Men! Tirres han, tisser man på sukermaden, jager man med ham, bliver han sur. Så handler han, og så er han ret skide lige glad med prisen.

Tyskerne jagede med os, de hundsede med os, de var højrøvede, de truede, de forsøgte at kue os, de handlede ud fra tyske og nazistiske teorier og holdninger.

Var volden effektiv nok, ville danskeren falde til patten og bøje nakken. Som så ofte før og siden, tog germanerne fejl.

Den danske befolkning sagde:

«Hertil og ikke længere. Her stopper vi.»

Folkestrejkerne i København og det øvrige Danmark var en følelsesmæssig eksplosion, forårsaget af de tyske overgreb, den vilde terror; det var handlinger uden tanke på omkostningerne, man kunne ikke andet, hvis man havde drømmen i sig om en senere fredelig tilværelse i et frit land med et sandt demokrati.

Subjektiv vurdering af faktorer:

inkluderer materielle og moralske værdier

Mørklægning – varemangel – frygt og angst i hverdagen.

Selvværd – selvrespekt – selverkendelse – skam over samarbejdsfolkenes sniksnak og æresløse underkastelse, skam over fortsat at sidde passivt på sidelinjen og nasse på andres ofre.

Skulle man kunne se sig selv og sit afkom i øjnene, måtte man gøre noget. Problemet var – hvad kunne man gøre?

Modstandskampen og tilbagegangen på fronterne havde fået tyskerne til at smide fløjlshandskerne og vise jernnæven.

Henrettelser – terror – nazistisk vold overbeviste alle om, at skulle man have et fredeligt, demokratisk og frit samfund i fremtiden, måtte nazismen bekæmpes.

Alle havde ansvar for fremtiden.

Krigslykken vendte

1943: 2. februar; Tyskerne kapitulerer i Stalingrad.

Trods Faneeden. Trods Førerens ordre om at kæmpe til sidste patron.

Vinterens isnende kulde var den Røde Hærs allierede.

Under krigens mest nådesløse slag trænger Den Røde Hær tyskerne tilbage mod floden Volga, og den uovervindelige Deutsche Wehrmacht må forsøge sig i byen Stalingrad. Her forsøger de at modstå vinterkulden og russernes forbitrede angreb. Snart mangler de forsyninger, og Luftwaffe flyver i gennemsnit 100 t. forsyninger ind om dagen i ca. 75 dage og bringer 24.000 sårede ud af helvedet.

495 transportfly går tabt under flyvningerne, og lige så mange bliver smadret på jorden. Tabet af transportfly var i alt ca. 1.000. Af det højtuddannede flyvende mandskab bliver mindst 1.000 dræbt.

260.000 soldater var indesluttet. 150.000 bliver dræbt. 90 til 100.000 overgiver sig; heraf dør 50.000 af sult, kulde og tyfus. 6.000 er i live ved kapitulationen. 2.000 officerer overgiver sig, heraf en feltmarskal og 24 generaler. To tyske arméer, heraf den 6. armé, som besejrede Holland, Belgien og Frankrig, blev udslettet.

Den rumænske, den ungarske og den italienske hær og en del kroatisk enheder går også tabt. Fra Moskva opfordrede russerne tyskerne til at stoppe dette vanvittige myrderi ved at lade en metronom lyde. Ved hvert syvende sekund blev tørt meddelt, at nu blev en tysk soldat igen dræbt.

Den Røde hær udslekkede femtende panserkorps 4. – 7. – 11. og 51. armékorps; dermed var ikke mindre end enogtyve forskellige infanteri-, panser- luftværns- og motoriserede divisioner udslettet.

Mængderne af krigsmateriel, som gik tabt, var enorme. 25% af alt tysk krigsmateriel gik tabt; tyskerne blev aldrig i stand til at erstatte disse tab, al den stund de allieredes bombemaskiner hamrede løs på de tyske våbenfabrikker dag og nat.

Stalingrad blev krigens afgørende vendepunkt, åbenbart for de fleste

1943; 2. februar Tyskerne kapitulerede i Stalingrad

13.05 Tysk kapitulation i Tunis. Tyskernes forårs- og sommeroffensiv på Østfronten var endt med knusende nederlag.

De russiske offensiver trængte tyskerne tilbage på «sejrrige,» elastiske tilbagetog.

10.07 Allieret landgang på Sicilien; Mussolini tages til fange.

Japanerne overfalder Pearl Harbour. Hitler erklærer USA krig.

Tyske straffe

3.02: 12 personer idømmes fra 1-10 års fængsel for hjælp til kaniner (faltskærmsfolk).

27.03: 8 dømmes i Aalborg fra 1,5 til 4 års fængsel for sabotage. Sabotager næsten dagligt mod fabrikker og jernbaner overalt i landet.

Afdeling indrettes i Horsens Statsfængsel til afsoning af straffe afsagt ved tysk krigsret.

Samarbejdspolitikere blev smidt på porten d. 29. august 1943

Efter krigen påstod man frejdigt, at man ikke ville bøje sig for tyskernes krav, hvor et kardinalpunkt var indførelse af dødsstraf for sabotage, men sandheden var og er, at det var en mere end tom undskyldning – havde de føjet sig, havde de ikke overlevet krigen.

Det kunne også de indse.

Politikerne var passive – deres udtalte ordre til vort forsvar var:

Gør ikke noget!

Mangt og meget indikerer, at den kampløse besættelse den 9. april var aftalt.

Mangt og meget indikerer, at vort forsvars overgivelse den 29. august 1943 og frigivelsen af 1000 danske officerer i oktober blev aftalt ved den middag, som generaløjtnant Ebbe Gørtz deltog i hos Reichbevollmächtigte dr. Werner Best i juni 1943.

Der foreligger intet referat af mødet. På dette tidspunkt havde tyskerne operationsplanen Safari, liggende klar i skuffen; en plan for hvorledes de i tilfælde af en invasion kunne afvæbne vor hær og flåde.

En detaljeret plan for den afvæbning og internering af det danske forsvar, som blev udført den 29. august 1943. Tyskerne gik ud fra, at hæren og flåden i tilfælde af en invasion ville falde dem i ryggen.

Ved forhørene af krigsforbryderen Best efter krigen «glemte» man at spørge. «*Hvad talte I om ved middagen?*»

August - oprøret 1943

Var strejkerne spontane? Lokale fænomener?

Karakteristiske træk for strejkerne.

Strejkerne opstod spontant i provinsbyerne, mærkværdigvis nok ikke i hovedstaden, uden nogen form for koordinering og uden et fælles mål, men karakteristisk for dem alle er: Årsagerne er hver gang lokale tyske provokationer, flere steder fremkaldt af de tyske straffe for udførte sabotagehandlinger og af tyske herremænds voldelige optræden, derfor bliver kravene præget af de lokale forhold.

Strejkerne fremkaldtes af lokale sabotager, og tysk terror.

Spærretid – udgangsforbud – undtagelsestilstand - standretter og krigsretstilstand. Tyske herreretter, som serveredes for os danske.

En stormagts terror mod våbenløse civile

når tyskerne brugte definitioner på deres terror, var det først og fremmest for at bringe terroren i en tilsyneladende overensstemmelse med internationale konventioner. De tyske straffe var kollektive. Da straffens begreber og betydning for en befolkning kan være vanskelige at skelne imellem, bruger jeg eksemplets magt.

1943: 06.08 På havnen i Esbjerg sætter sabotører ild til 400.000 fiskekasser. Bålet oplyste den mørklagte by; tyskerne indfører som straf spærretid – udgangsforbud fra kl. 22 til 5 morgen.

10.08; Esbjerg; Danmarks første folkestrejke.

Lørdag og søndag gadeoptøjer og slagsmål.

Mandag formiddag går smede i strejke. Fagforeningsfolk (læs pam-pere), politi og den tyske kommandant forhandler, om eftermiddagen afblæses strejken.

Tirsdag nedlægger arbejdere på befæstningsværkerne arbejdet. Da de vender tilbage til Esbjerg, nedlægges arbejdet på alle byens arbejdspladser.

Onsdag lukker forretningerne, alle kontorer, også politiets.

Københavnske fagforeningsfolk og politikere har på egen hånd uopfordret forhandlet med tyskerne og fremsætter et forligstilbud. Esbjergensernes krav var: Hæv udgangsforbudet, så går vi i arbejde, dette krav blev opfyldt.

En odenseaner blev stukket ned med en bajonet af en tysk soldat. Tyske soldater kørte på motorcykel med sidevogn rundt og fejede fortovene. For at understrege alvoren havde de pistolen klar til skud. Bemærk lige: Det er ikke kun SS folk og Frikorps Danmarks SS'ere, der deltager i terroren. Billedet afslører Wehrmachtssoldat, der skyder og sårer en dansk kvinde.

17.08. Tysk terror i Odenses gader.

18.08. Folkestrejke i Odense; alt arbejde nedlægges – også på Odense Banegård; strejkerne breder sig på Fyn til Assens, Nyborg og Ring; i Jylland til Esbjerg, Aalborg, Århus og Fredericia, i alt generalstrejke i 17 provinsbyer, men ikke i København.

Folkeoprørets forløb i Danmark:

Sabotage fremkalder tysk terror; denne får befolkningen til at demonstrere. Skærpelse af den tyske terror resulterer i, at danske nazisters lejligheder og forretninger ødelægges.

Dansk politis rolle ændres; i begyndelsen forsøger de at opretholde ro og orden – men opgiver.

I Odense sænker en kommunistisk sabotagegruppe den tyske mineudlægger «Linz;» skibet hæves, og den tyske kommandant udsætter tyske vagter.

Arbejderne protesterer, putter næverne i lommerne og ser passivt til. Kommandanten forbyder arbejderne at komme ind på deres arbejdsplads. Tyskerne truer og trygler. Svaret var: «Fjern vagterne.»

Vagterne blev fjernet og arbejdet genoptaget.

Samarbejdspolitik? Arbejdsdeling?
Til venstre klæber et føl (dansk betjent) tysk plakate op. Nederst er en tysk feltgendarm i funktion på Nørrebro Station i København.

Havde sabotagen pustet liv og mod i danskerne?

Sabotage mod fabrikken Thrige

En borger stikkes ned med en bajonet af en tysker, og så er demonstrationer, gadeslagsmål og strejker i gang. Kampene i Odense var blodige og forbitrede og bredte sig hurtigt til Svendborg, hvor nogle fulde tyske marinesoldater turede rundt med byens piger og provokerede til de mange slagsmål.

Undtagelsestilstand – Bekanntmachung

Fra kompetent tysk side meddeles:

Mange danske har endnu ikke gjort sig det klart, at under den militære **undtagelsestilstand** straffes selv små forseelser mod de udstedte forordninger og mod den tyske Værnemagts interesser strengt.

Således er f. eks. i de første 14 dage efter undtagelsestilstandens indførelse forskellige steder i landet et større antal personer blevet stillet for tysk **standret** for nedrivning af bekendtgørelser fra den øverstbefalende for de tyske tropper, for fornærmelse mod den tyske Værnemagt eller enkelte medlemmer af den og for lignende forseelser.

De er blevet idømt fængselsstraffe fra 2 måneder og op til flere år.

I denne sammenhæng må det understreges, at enhver, der under undtagelsestilstanden idømmes en længere frihedsstraf for forseelser mod forordninger fra den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark må regne med, at straffens afsoning vil foregå i tyske straffeanstalter. I en række tilfælde er der allerede anordnet strafafsoning i de tyske straffeanstalter.

Meddelelse om skærpelse af **spærretiden** i Storkøbenhavn på grund af sabotagehandlinger

Fra kompetent tysk militær side meddeles:

Den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark har, som følge af, at der i nætterne fra 12.-13. og 13.-14. september på ny er forefaldet et antal alvorlige sabotager, fastsat, at alle offentlige lokaler, biografer, teatre og andre forlystelsesetablissementer i Storkøbenhavn fra og med tirsdag den 14. september skal lukke kl. 20.

Færdsel på gaderne er, ligeledes med øjeblikkelig virkning, forbudt i tiden, hvor færdselsforbudet er gældende.

Færdsel på cykler i Storkøbenhavn er fremdeles forbudt **i tiden fra kl. 20 – kl. 5**. Undtagne fra dette forbud er de samme personer som hidtil. Afspærringen af det i bekendtgørelse fra den øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark af 9. september fastsatte kvarter på Vesterbro vedbliver at bestå som hidtil.

Byen København har inden den **15. September 1943** kl. 15 at levere erstatning til samme værdi af 6 lastbiler tilhørende den tyske Værnemagt, som er blevet ødelagt ved sabotage. Ved de ovennævnte tilfælde af sabotage er der, udover ødelæggelsen af de 6 Værnemagten tilhørende lastbiler for hvilke Københavns Kommune vil have at stille erstatning, i betydelig udstrækning sket skade på dansk ejendom.

Det viser sig altså endnu en gang, at følgerne af de forbryderiske sabotagehandlinger udelukkende kommer til at bæres af det danske erhvervsliv og den danske befolkning.

Så længe sabotørerne viser sig at kunne drive deres forbryderiske spil i nattetimerne, må **færdselsforbudet** i nattetimerne for den samlede befolkning opretholdes, eventuelt skærpes. Så beklageligt dette end er for befolkningen, må det dog på den anden side fastslås, at de pågældende tyske instanser allerede for at kunne gennemføre en hensynsløs bekæmpelse af sabotagen må holde gaderne frie for enhver færdsel i nattetimerne. Afskrift slut. (Markeringer foretaget af ÅS)

For at undgå misforståelser eller måske for at appellere til danskes nationalfølelse udgav tyskerne også sine guldkorn på dansk. Billedet viser, at de ikke var uden interesse.

Kopenhagen, den 29. August 1943.

Bekanntmachung

Die jüngsten Ereignisse haben gezeigt, daß die dänischen Behörden nicht mehr in der Lage sind, Ruhe und Ordnung in Dänemark aufrechtzuerhalten. Die von feindlichen Agenten angezettelten Unruhen richten sich unmittelbar gegen die deutsche Wehrmacht. Ich erkläre daher im Sinne der Artikel 42 - 56 der Haager Landkriegsordnung den

militärischen Ausnahmezustand

in Dänemark.

Mit sofortiger Wirkung ordne ich an:

1. Die Beamten und Angestellten der öffentlichen Behörden haben ihre Dienstgeschäfte loyal weiterzuführen. Sie haben den Weisungen der eingesetzten deutschen Aufsichtspersonen Folge zu leisten.
2. Zusammenrottungen - Ansammlungen von mehr als 2 Personen - in der Öffentlichkeit sind verboten, desgleichen alle Versammlungen, auch die nicht öffentlichen.
3. Die Polizeistunde wird auf Eintritt der Dunkelheit festgesetzt. Mit diesem Zeitpunkt ist auch jeder Verkehr auf der Straße untersagt.
4. Jeder zivile Nachrichtenverkehr ist vorläufig verboten.
5. Jeder Streik ist verboten. Aufhetzung zum Streik zum Nachteil der deutschen Wehrmacht ist Feindbegünstigung und wird in der Regel mit dem Tode bestraft.

Zuwiderhandlungen gegen vorstehende Bestimmungen werden von den deutschen Standgerichten abgeurteilt.

Gegen Gewaltanwendung, Zusammenrottungen usw. wird rücksichtslos von der Waffe Gebrauch gemacht.

Jedem Einwohner Dänemarks, der sich den auf völkerrechtlicher Grundlage beruhenden Kriegsmaßnahmen fügt, wird Unversehrtheit der Person und des Eigentums im Rahmen der Gesetze zugesichert.

**Der Befehlshaber der deutschen Truppen
in Dänemark.**

Kommentar:

Karakteristisk er det, at arbejdspladsernes socialdemokrater (venstre-fløjen) bryder med højrefløjen.

Det kommunistiske partis folk på arbejdspladserne trækker det store, tunge læs ved uddeling af flyveblade og illegale blade således, at de strejkende får relevante oplysninger, og strejkerne får effekt.

Alle spekulationer og postulater om, at modstandsbevægelsen eller kommunisterne havde folk, der rejste rundt og hidsede folk op til at strejke, er igen et af de mange spøgelse, der er fremkommet efter krigen. Det var de lokale arbejdere, hvor kommunister på grund af deres nære forbindelser til arbejdspladserne gik med i strejkerne og øvede deres indflydelse for at opnå det bedst mulige resultat.

Kommunisterne var en af dansk politi særdeles hårdt jagtet minoritet, som ikke havde det overskud af kraft, man i dag tillægger dem. Tænk lige på de kommunistiske gruppers sabotageaktiviteter i denne periode, man havde ikke ressourcer til også at gå ind i en overordnet organisatorisk indsats på landsplan.

De «gamle» sabotører i KOPA, hvor størsteparten havde været spaniensfrivillige, var i det store og hele uskadeliggjort, ikke kun i København, men på landsplan. Disse sabotører var skudt under aktioner, henrettet, eller sad i tyske tugthuse eller KZ-lejre.

Strejkerne var spontane

Kommunisternes repræsentation i fagbevægelsen er efter Vinterkrigen i Finland og Stalin – Hitlerpagten vokset fra næsten ingenting til at have en afgørende overvægt på mange arbejdspladser.

Endvidere var afstanden mellem traditionelt gode, lydige socialdemokratiske tillidsmænd og de kommunistiske arbejdere mindsket til minimum, man var i det store hele enige om kampens mål og midler på gulvplan.

Besættelsen svejsede arbejderklassen sammen. Men! Fagbevægelsens øverste ledelse kæmpede samarbejdspolitikernes og dermed nazisternes sag med alle midler. De var illoyale mod de arbejdere, hvis interesser de skulle varetage; de forsøgte med mudderkastning at splitte og svine de strejkende, deres ledere og dermed også kommunisterne til. Man skal derfor se de ledende socialdemokraters kamp mod augustoprøret som deres kamp mod kommunisterne for at bibeholde magt og ben efter krigen.

Regeringen afleverer sin afskedsansøgning til Kongen.

Kongen bevilliger den. Men en statsminister skal kontrasignere. Danmark har ingen statsminister til at skrive under; eller har vi?

**Har Danmark derfor stadig en «uofficiel regering»
efter 29. august 1943 i form af departementchefstyret?**

Modtog politikere og ministre løn efter d. 29. august 1943? Har de, må man antage, at de, som folkets foregangsmænd og moralske vejvisere, har udført et arbejde af en slags.

De burde have gjort nytte. Hvad har de bedrevet efter den 29. august? Scavenius var og blev den mest upopulære samarbejdspolitiker, men hvem begik flest skurkestreger? Scavenius eller Buhl?

I folkemunde fik Scavenius skyld for at være tyskvenlig, men Stauning hævdede: «*Scavenius er ikke og kan ikke være venlig.*»

Han spillede dog i nogen grad med åbne kort?

Samarbejdspolitikernes blev smidt på porten d. 29. august 1943

**Kendte vort forsvar planen SAFARIs
afvæbning og internering af hær og flåde?**

**Blev afvæbningens forløb og forsvarets internering aftalt
under middagen marts 1943**

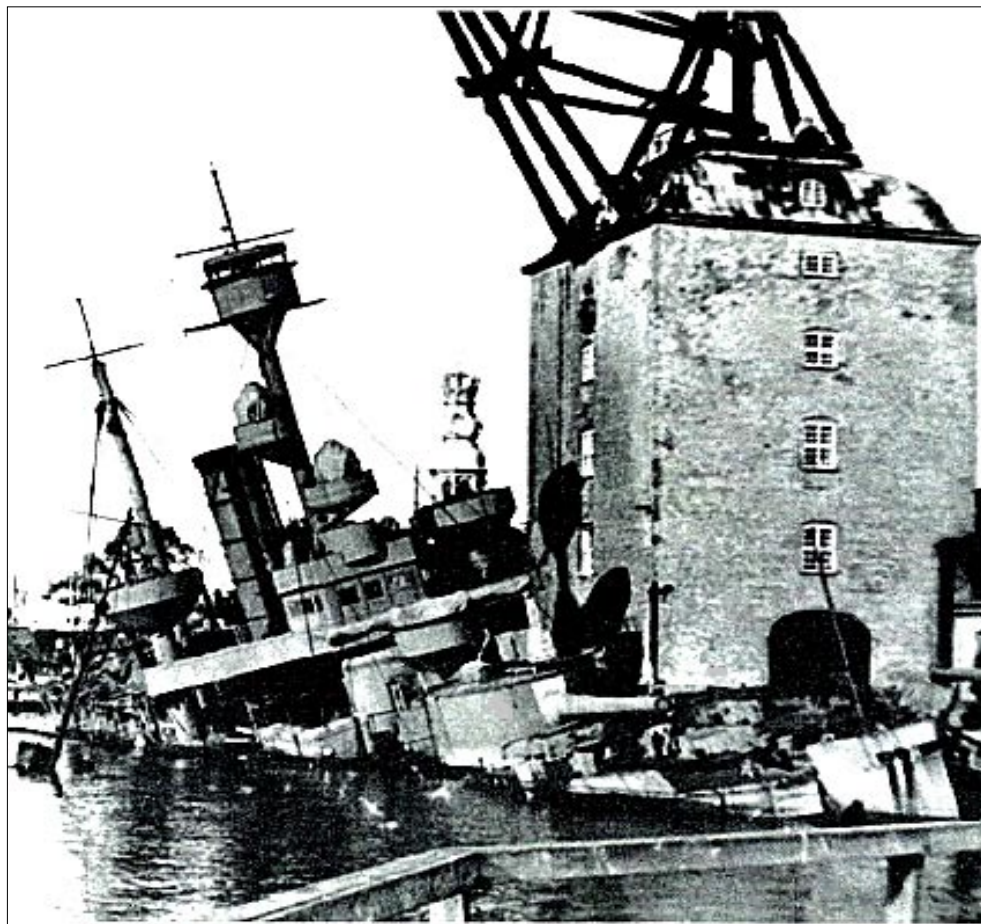
mellem Ebbe Gørtz og dr. Werner Best?

Indicier: Hæren overgav sig, endnu en gang. Igen uden kamp.

På trods af regeringens udtalte ordre gav admiral Wedel alligevel ordren: Sænk – og de sænkede flåden. (Admiral Wedel deltog ikke i middagen.)

Omkostninger:

23 faldne. Flåden sænker sine skibe; enkelte fartøjer når svensk havn. Tyskerne tager 500 gidsler; historiebøgerne har side op og side ned beskrevet flådens heltemodige indsats, men ikke et ord om, hvor meget ubeskadiget materiel hæren og flåden gav tyskerne. Så vidt jeg kan skønne, er der ikke fjernet – «stjålet» – andet materiel fra Hærens depoter, end hvad oberst Bennike og smedesvend Christian Staffe fjernede.

Peder Skram sænket d. 29. august 1943 på Orlogsværftet ved mastekranen. Sænket på Flådens eget initiativ, uden ordre fra regering – rigsdag og politikere i øvrigt.

Tyskerne fik for 700 mill. Kr. ubeskadiget materiel af den danske hær – funktionsdygtige våben

Tyskerne fik Flådens og Hærens virksomheder med en omfattende maskinpark og med et omfattende udstyr på flådestationerne til reparation af skibe – helt og aldeles ubeskadiget – med funktionærer og specialuddannede arbejdere klar til at forsætte.

Tog de ansvarlige for vort forsvar modforholdsregler?

Det, intet at gøre, er også en strafbar handling. Udtalt ved Krigsforbryderdomstolen i Nürnberg.

Var det igen en protysk handling, der gavtede den tyske krigsmaskine? De fik jo trods alt løn for at passe på isenkrammet.

Af flere kilder, bl.a. A.R. Jørgensens, fremgår det, at hærledelsen har drøftet problemet og var kommet til det resultat, at det var for farligt for civilbefolkningen.

Kommunal strategi? Det er ikke mig – det er min kollega

Nu har jeg ikke en krigsmæssig uddannelse, men kun lidt snusfornuft og den forvildede unges erfaring som sabotør.

Kunne man ikke lade ammunitionen ligge og blot ødelægge kanonerne? Ødelagte kanoner ville gøre ammunitionen overflødig. Kanonerne var forholdsvis lette og hurtige at smadre. Hvis telefonforbindelserne var afbrudt, kunne man måske sende en kontordame af sted på cykel, hvis man ikke selv turde, og lade hende bede de lokale smede, automekanikere, gas og vandmestre osv., om at møde op med skærebrændere o.l. udstyr.

Jeg er 99,9 % sikker på, at der på alle kaserner var smede, eller værnepligtige smede, der kunne håndtere det lokale skærebrænderudstyr. Uden at vide, hvor mange kanoner man havde de forskellige steder, er det som gammel smedesvend, min klare opfattelse, at ca. 20 smede med 10 brændersæt uden unødige larm, i dybeste stilhed, ville kunne rydde en kaserne på få timer uden at støje.

Brændstof, som var en af tyskernes største mangelvarer, kunne man blot lade sive ud, eller fylde lidt sukker i tankene. Sukker var rationeret, men hvad med lidt syre i køretøjernes brændstoftanke?

Et lille beskidt trick, som må forudsættes bekendt selv i de højtuddannede officerers kredse og i det tvungne pensum i uddannelsen i krigskunstens mysterier.

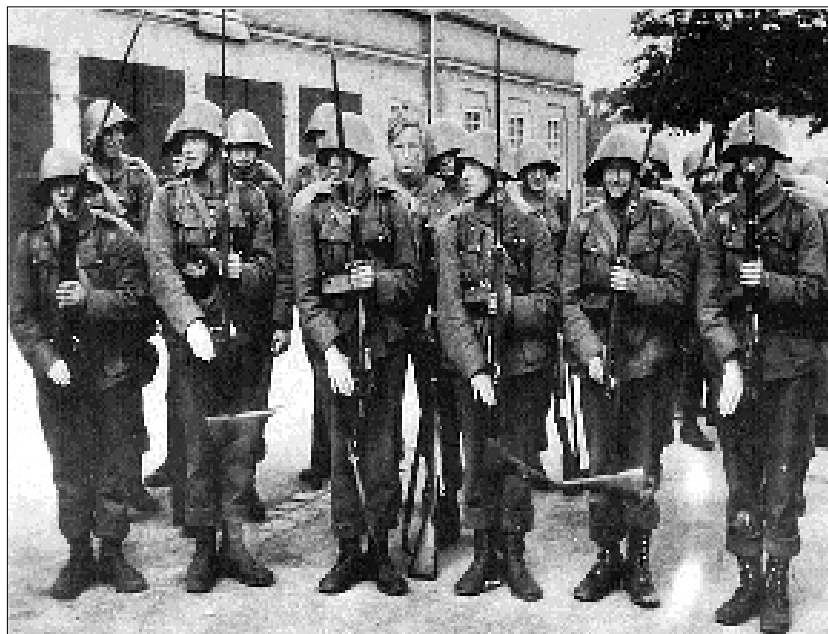
Intet krævede en højere uddannelse, intet krævede andet end god vilje, men den havde man ikke.

Typisk var, ved flere kaserner stod de danske soldater vagt helt ubeskyttede, uden nogen form for dækning.

Resultat?

Ved Gernerøgades Kaserne i København og ved kasernen i Næstved blev vagten skudt ned.

Mord? Hvis det var det, hvem var da ansvarlig? Vi små, forvildede, hensynsløse, unge sabotører vidste, at en tysk vagtpost ikke kunne afvæbnes. Han ville af hensyn til sin og værnemagtens ære (og en tur i en dødspatrolje) sætte sig til modværge lige så længe, han kunne trække vejret.

Et billede af danske infanterister, som står undskyldende og griner fjoget med deres 89 – geværer, som de har smadret kolberne på. Disse forvildede unge opfatter jeg som brave danskere, der kunne og ville gøre noget ved det, men de måtte ikke, derfor gjorde de, hvad de kunne, ikke meget, og det er det, de undskylder. Havde de haft officerer til at føre sig, havde vi med stolthed kunnet fremvise et ganske andet billede end lidt flækket brænde på smadrede geværer.

Tyskerne var naive nok til at antage, at danske militarister havde samme æreskodeks.

Derfor skød tyskerne den danske soldat ned uden varsel.

Gave i august 1943 – her venner!

Vort bidrag til jeres krig! Våben for 700 mill. kr.

Vær's go – Brug dem mod vort fædrelands venner

til undertrykkelse af det besatte Europas folk

Var den danske hærs indsats eller mangel på samme et bidrag til den tyske krigsmaskine? Var vi passive krigsdeltagere på tysk side? Var det endnu et vidnesbyrd om politikernes og hærens protyske holdning?

BOPA måtte for at rette på danskhedens stolte image sabotere flere af det danske krigsvæsens virksomheder.

Politikerne kunne som tyskerne gode samarbejdspartnere gå hjem og sove trygt bag lilleborgens skjærmende ryg, til krigen sluttede, de var fredet i klasse A.

Officererne kunne efter interneringen bo hjemme helt legalt til langt hen på efteråret 1944. For tyskerne var de stadig vennerne, samarbejdspartnere, man kunne stole på, men hvad var de for de aktive modstandsfolk?

Flådens indsats er vi stolt over, officererne handlede på trods af politikerne, de kunne måske have smadret mere materiel på land, men kan vi blive enige om, at de gjorde trods alt noget.

Men gjorde de, hvad de kunne/burde have gjort, deres uddannelse og løn taget i betragtning? Deres handicap var, at de var danske. De havde ikke viljen. De havde ikke modet. Lad os alligevel i mangel på andet være stolte over flådens folk.

De har trods alt forholdsvis rene hænder.

Man skylder det danske folk en forklaring

Oktober 1943 frigiver tyskerne 1.000 danske officerer, som i august havde været en trussel mod den tyske krigsførelse.

Var de ikke det længere? Havde man indgået en aftale om, at danske officerer ville forholde sig passive? Overførslen af 20 – 30 millioner fra Socialministeriet til Arbejdsgivernes hjælpefond skulle bruges i kampen for friheden. Blev de brugt til det?

Officererne får igen løn, og af den danske hærledning får de ordre om ikke at deltage i modstandskampen i Frihedsrådets regi, og de adlyder for flertallets vedkommende.

Horserødlejren

Gidseltagning med trussel om henrettelse.

500 danske kulturpersonligheder blev arresteret den 29. august 1943, interneret i Horserød Lejren og først løsladt, da augustoprøret var overstået.

Efter lederen af BOPA, Ejgil Larsens, flugt fra Horserød afslørede en del uenighed fangerne imellem. Slutresultatet blev en indbyrdes aftale om af hensyn til repressalier over for medfanger og pårørende, at alle ville afholde sig fra flugtforsøg.

Med denne indbyrdes aftale som udgangspunkt forhandler man sig derefter til en klar aftale med den mildest talt usympatiske fængselsdirektør Bendtzen og landets justitsminister Thune Jacobsen.

Disse lover og garanterer, at ingen danske fanger vil blive udleveret til tyskerne. Men denne aftale var som de tyske ikke-Angrebspagter intet værd; endnu et bedrag, endnu et forræderi, som aldrig blev straffet, trods det, at det kostede lidelser, invaliditet og død for mange danske.

Kl. 3 om natten omringer en tysk militærafdeling Horserødlejren.

Kun 93 slap væk for næsen af tyskerne, resten blev overført til koncentrationslejrenes Helvede.

Har justitsminister Thune Jacobsen ansvar for indirekte mord på sine landsmænd?

Noget tyder på dette, da det kan dokumenteres, at Scavenius om aftenen d. 28. august opfordrer/beordrer Thune Jacobsen til pr. telefon at beordre fængselsinspektør Bendtzen til at slippe fangerne løs. Men det gjorde Thune Jacobsen ikke. Hvorfor undlod han?

Hvis dit svar er ja!

Bør du da kunne forklare, hvorfor han ikke blev dømt og straffet?